

prvom redu prof. Plančić Josip, upravitelj Instituta za slatkovodno ribarstvo u Zagrebu. On se neumorno zalagao oko suzbijanja riblje bolesti Ascitesa i smanjenje štete od ugibanja. Ing. Fijan Nikola, bivši šef proizvodnog sektora Glavne direkcije za slatkovodno ribarstvo u Zagrebu istakao se kod pružanja pomoći na ostvarenju proizvodnih zadataka. Koretić Marijan, direktor ribnjaka u Končanici, istakao se uzornim gospodarstvom u proizvodnji i na uzgoju riže. Anton Josip, direktor ribnjaka u Našicama, koje je poduzeće 1950. godine proglašeno za najuzornije u NRH. On je požrtvovnim radom postigao savrše-

ne organizacione forme u radu svog poduzeća. Konačno ističu se za primjer Horki Vencl, ribarski poslovođa u Končanici kao najbolji stručnjak-praktičar na ribnjacima u NRH. Kao vrijedne i požrtvovne trudbenike također treba spomenuti i ribarske majstore Varga Franju u Našicama i Šerer Vinka u Grudnjaku.

Njihovi primjeri zalaganja treba da dadu podstreka i svim ostalim trudbenicima radničkih kolektiva u poduzećima slatkovodnog ribarstva, a sve u znaku borbe za izgradnju socijalizma u našoj zemlji.

FERDO BAČIĆ

NEKOLIKO RIJEČI O JEDNOM UDŽBENIKU

Naša stručna literatura o ribarstvu vrlo je skromna i do danas uglavnom neobrađena. Sav obrađeni materijal sastoji se od članaka i rasprava objavljenih u po kojem stručnom ili športskom časopisu, nešto u tu i tamo objavljenim brošurama ili doktorskim dizertacijama, a od većih radova imamo svega nekoliko i to jednostrano obrađenih.

Stručni listovi koji danas izlaze još uvijek ne zadovoljavaju, jer manjka šira stručna i naučna obrada riba i ribarstva. Unapređenju ribarstva i ribarskoj nauci poklanjalo se malo pažnje, pa je razumljivo, da je ova naučna i privredna grana zaostala iza jedne srodne grane — lovstva.

Širi kadrovi s kojima ribarstvo raspolaze sirovi su i neobrađeni i za njihov odgoj i stručnu naobrazbu potrebno je uložiti mnogo truda i rada. Razumljivo je da se to ne može postići za nekoliko mjeseci.

Obrada i objavljivanje udžbenika o ribarstvu svakako bi bio pohvalan rad i korisno bi poslužio ribarstvu, tim više što mi nemamo djela, koje bi obuhvatilo

ribarstvo u jednoj knjizi izrađenoj po određenom planu u svrhu odgoja i obrazovanja potrebnih kadrova.

Nedavno smo dobili, možda i malo prekasno, knjigu »Lovstvo i ribarstvo« od Nikole Popovića, višeg šumarskog inženjera Ministarstva šumarstva NRS, koja je objavljena u izdanju »Poljoprivrednog izdavačkog poduzeća« u Beogradu.

Obradovali smo se ovoj knjizi i prelistavši prvi dio »Lovstvo« zadržali se na onom što nas uglavnom ovdje interesira »Ribarstvo«. Pročitavši ovaj dio do kraja razočarali smo se, jer knjizi nedostaju bitni elementi jednog udžbenika ukoliko se ova knjiga može uopće nazvati udžbenikom.

Glavni nedostaci ovog udžbenika su slijedeći: Obrada bez sistema i plana, netočnost i površnost obrađenog i izloženog materijala, regionalna, pa čak i lokalna narodna terminologija, kojom se služi pisac. Ovakva obrada »ribarstva« može se rastumačiti samo potpunom nestručnošću autora, koji je olako shvatio ovaj posao.

Ovu tvrdnju nije potrebno mnogo dokazivati. Navešćemo samo nekoliko krupnijih i važnijih pogriješaka i nedostataka, kojima ne treba mnogo komentara.

Na strani 211 u poglavlju »Opšti pojmovi o ribi« pisac kaže: »Prednje noge razvile su se, kao grudne peraje, a stražnje noge kao trbušne peraje.«

I dalje na strani 213: »Seme ili mleko mužjaka, dok ne sazri, sluzavo je i sivo, a kad sazri, onda je belo kao mileram.« »Mleko mužjaka« je možda prostonarodni izraz, a riječ »mileram« ne spada u riječnik jednog udžbenika.

U poglavlju »Slatkovodne ribe« podnaslov »Pastrve salmonidae« pisac počinje izlaganje opisom pastrve.

Netočno je tvrđenje pisca na strani 214 da pastrva: »Dan obično provede u kakvom skloništu pod izlokonom obalom i kamenjem, a pred veče izlazi, da traži hranu.« Vidi se da autor ne pozna život pastrve, a vrhunac svega je slijedeća alineja: »Kad miruje u dnevnom skloništu, može vešt ribar ispod kamena da je napipa, rukom uhvati za škrge i iz vode izvuče.« Ne znamo da li je ovaj udžbenik pisan za krivolovce ili za učenike srednjih šumarskih škola, koji će po završetku školovanja raditi praktično i čuvati vode od tamanjenja i pustošenja. Kad se pastrva može loviti rukom? Samo kod niskih vodostaja kakvi su bili prošle godine za vrijeme velike suše, a tada po mišljenju autora, vješt »ribar« može pastrvu lako napipati i uloviti.

Netočno je dalje, da pastrva u malim i plitkim potocima ostaje uvijek mala, a još manje da kod dužine od 20 cm bude teška pola kilograma.

Na strani 215: »Nesavesni ribari tom prilikom (mriješta) pobiju mnogo ribe.« Nisu to ribari, niti su nesavjesni, nego su krivolovci i štetočine, za koje Zakon o slatkovodnom ribarstvu propisuje stroge kazne.

Iz opisa lovljenja umjetnom muhom na strani 216, vidi se da autor nije lovio, niti je vidio kako se lovi umjetnom muhom, inače ne bi napisao: »Bačenu udicu ne treba držati dugo u vodi, već je brzo izvući i ponovo zabaciti.«

Površnim i netočnim opisom pastrve završio je pisac opis salmonida, i pastrva je prema njemu jedini predstavnik ove porodice koji živi u Jugoslaviji.

Koliko je to neznanje ili površnost! Poznato je da u našim vodama žive slijedeći salmonidi koje moramo navesti autoru: Fotočna pastrva (salmo trutta L); jezerska pastrva (salmo lacustris L); mladica glavatica (hucho hucho L); lipljan (thymallus thymallus L); nertvanska glavatica (salmo marmoratus Cuv); mekousna pastrva (salmothynus abtusirostris H); ohridska belvica (salmothymus ohridanus S); ohridska pastrmka (salmo letnica K).

Osim ovih osam vrsta salmonida, koje smatramo domaćima, jer u našim vodama žive od davnine, ima i takovih salmonida, koje su u naše vode preseljene iz drugih zemalja i kontinenata. Preneseni i naseljeni su slijedeći salmonidi: Kalifornijska pastrva (Salmo shasta i Salmo irideus G.) prenijeti iz Kalifornije, Kanadska pastrva (Salmo fontinalis M), prenijeta iz Kanade, jezerska zlatovčica (salmo salvelinus L) prenijeta iz alpskih područja, ozimica (Coregonus wartmanni B) prenijeta iz alpskih jezera.

Smatramo da se ovo nije smjelo izostaviti i da je ove vrste trebalo navesti u udžbeniku.

Kod opisa mrene (barbus fluviatilis) autor kaže: »Meso u mrene je puno kostiju i nije dobro za jelo, a ikra mrene, kad se jede izaziva neku vrstu kolere.« Poznato je, da je ikra mrene otrovna uslijed toksina koje sadržava, ali da izaziva koleru to nismo znali. Na istoj strani: »Mrena se lovi na strug na kojem ima nekoliko aluminijumovih udi-

ca...» Do danas ni jedna tvornica nije proizvela udice iz aluminija, koji je krhak i za ovu svrhu neupotrebljiv. Autor je vjerojatno vidio pocinčane udice, pa misli, da su izrađene od aluminija, jer je boja slična.

Među ciprinidima autor spominje i manje važne predstavnike, dok kod salmonida spominje samo pastrvu, pa se vidi, da materijal nije obrađen ni plan-ski ni sistematski.

Na strani 227 netočno je, kao i kod opisa pastrve, da štuka: »Danju leži skrivena u kakvom zaklonu i vreba plen, a predveče izlazi i traži hranu.« Neupućeni će pomisliti, da plijen, koji je štuka uočila po danu lovi predveče. I dalje: »Hrani se ribama svih vrsta pa i sopstvenim porođom, guta žabe, hvata ptice i sisare, napada domaće životinje, a ne boji se da se upusti u borbu i sa vidrom.« Ne znamo koje su to domaće životinje, koje napada štuka, pa je autor radi zanimljivosti trebao to navesti. Nismo još nigdje čuli, niti pročitali, da bi se i jedna riba usudila upustiti u borbu sa vidrom, koja je najveći i najjači vodeni grabežljivac.

Na strani 229 autor piše da su jegulja i ugor sinonimi za jednu te istu vrstu riba. Točno je da neupućeni zovu jegulju ugorom, ali se zna, da je jegulja (*anguilla vulgaris* T) jedno, a ugor (*conger vulgaris* C) drugo. Piscu jednog udžbenika ovo bi nesumnjivo moralo biti poznato.

U poglavlju »Veštačko ribarstvo« strana 233 opisano je umjetno mriještenje pastrva, prevažanje žive ikre, valjenje i poribljavanje. Autor izgleda nije vidio kako se ovaj posao obavlja. Ležnica i transportiranje opisani su tako, da će predavači slušaocima morati posebno izložiti ovo poglavlje. Nažalost ovakvih mjesta ima mnogo, pa je cilj udžbenika ovakvim izlaganjem potpuno promašen.

Na strani 241 opisan je ribarski alat. Kardinalna pogreška ovog poglavlja je nerazlikovanje športskog i profesionalnog ribolova. Ribolovni pribor prikazan je, kao da nema razlike između jednog i drugog načina ribolova, i kao da je upotreba profesionalnoga alata svakom dopuštena. Dakle nepoznavanje osnovnih odredaba Zakona o slatkovodnom ribarstvu i uređenju ribolova.

Koliko je čitavi opis laički i nestručan vidi se iz slijedećeg: »Udica se ne veže direktno na kanap, već na providnu veštačku strunu, koja se u radnjama prodaje pod imenom »crevo«, »forfax« ili »želatin«. Ili: Za mamak se upotrebljavaju kuvana žita, hleb, proja, makaroni i sir kačkavalj.«

U slijedećem poglavlju »Neprijatelj riba« ima opet, kao i u svima drugima netočnosti, nestručnosti i nagadanja. Tako je napisano: »Vidra ne lovi ribu samo za hranu, već je od besa i kad nije gladna hvata, odgriza joj glavu i ostavlja.«

O ubijanju vidre s psima vidrašima, kako to pisac navodi, nismo nikada čuli, niti takovu vrstu pasa poznamo.

»Vodeni kos ulovljenu ribu izbaci iz vode na kopno, pa ako je velika, ostavi je i traži ponovo u vodi manju, koju čereči i jede.« I na kraju: »... najveći neprijatelj riba jeste čovjek. Čovjek tamani ribu raznim nekulturnim sredstvima, biljnim otrovima, eksplozivom, zagađivanjem vode, hvatanjem za vreme mrestenja i hvatanjem neodraslih komada.«

Autor se ne trudi, da rastumači tko je taj »čovjek« i da prikaže krivolovstvo i krivolovce, kao najveće štetočine ribarstva. Izgleda, po njemu, da se ovim sredstvima čovjek uopće služi u ribolovu pa bi prema tome čovjek bio zaista najveći neprijatelj riba. Kakav će stav zauzeti prema krivolovcima i uništavanju voda oni koji se budu obrazovali i

školovali po ovom udžbeniku nije teško pogoditi.

Izlaganje Zakona o slatkovodnom ribarstvu izvršeno je bez plana, iznoseći manje važne odredbe i nabacajući ih bez ikakve logične i pravne povezanosti. Svakako je ovdje trebalo spomenuti zaštitne propise i mjere za unapređenje ribarstva.

I posljednje poglavlje »Uzgoj rakova« podnaslov »Potočni rak« nije moglo proći a da i ovdje ne ukažemo na pogreške. Na str. 247 prikazana je slika br. 69 Rak potočni — *astacus fluviatilis*.

U našim vodama živi više vrsta rakova, mislimo onih koji se upotrebljavaju za jelo i to: *Potamobius torrentium* L., *P. pallipes* L. i *P. fluviatilis* odnosno *P. leptodactylus* kamenjar bjelonogi, potočni i barski rak.

S ovim poglavljem autor je završio izlaganje o ribarstvu. Morsko ribarstvo nije spomenuto ni jednom riječi iako je poznato, daleko van naše zemlje, bogatstvo Jadranskog mora.

Na kraju moramo spomenuti još jezične, stilske, gramatičke i štamparske pogreške kojih je pun tekst.

Uprkos svima nedostacima ova knjiga je odobrena kao udžbenik za sve srednje šumarske škole na području FNRJ rješenjem Ministarstva šumarstva FNRJ pers br. 760 od 18 oktobra 1948.

Naši ribarski stručnjaci svakako bi trebali dati svoje mišljenje i sud o ovoj knjizi, tako da rješenje Ministarstva šumarstva FNRJ, kojim se knjiga odobrava kao udžbenik, ne bi dovelo u bludnju one koji će se ovom knjigom služiti bilo kao predavači ili učenici.

ZVONIMIR UZELAC

LOV UMJETNOM MUHOM (MUŠICOM)

Mnogi bi htjeli pokušati i ovu vrstu ribolova, ali si zamišljaju da je to vrlo teška stvar, da im nedostaje ovo ili ono, da se ne dobiju umjetne muhe, da je teško naučiti bacanje muhe, da je tako teško uhvatiti ribu i t. d. i t. d.

Htjeli bi sa nekoliko riječi svima skeptičarima olakšati te poteškoće i rastumačiti im, da taj način ribolova nije nimalo težak, da si sami vrlo lako mogu pribaviti ili načiniti umjetne mušice, da neke vrste riba kao pastrva, bolen i klen vrlo rado uzimaju umjetnu muhu, i na kraju, da za taj način ništa drugo nije potrebno nego jedino imati prut t. zv. muharicu (Fliegenstock). I taj nije baš tako naročito važan, kada gledamo naše domaće seljake ribolovce kako na pastvskim vodama običnim ljeskovim štapom postižu bolje rezultate nego li netko tko je snabdjeven prvorazrednim materijalom iz inostranstva. Sa malo

truda možemo si sami načiniti isto tako dobar prut i iz naše drenovine.

Dakle da počnemo!

Na prutu pričvršćen je sasvim običan kotač na kojem je namotano cca 25 do 30 metara konca, a na kraju konca pričvršćen je produžak od nyloga, ili kako ga mi nazivamo »forfah«, na kojem su pričvršćene jedna, dvije ili tri umjetne muhe. Na bosanskim vodama seljaci ribolovci među katkada i do šest komada muha, ali to smatramo nepotrebnim a često i vrlo otežavajućim. Poznati stari ribolovac Dr. Heintz tvrdi, da je najbolje imati na »forfahu« najviše dvije muhe.

Prva je faza, da na vodu položimo nekoliko metara konca zajedno sa produškom, recimo 5—6 metara, koliko može svaki početnik zabaciti na površinu vode. Kad smo to učinili, daljne faze su slijedeće: